

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Piotr Prusinowski

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi I w [...] z udziałem zainteresowanego B.P.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 stycznia 2017 r.,
zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 maja 2016 r., sygn. akt III AUa .../14,

- I. odrzuca zażalenie w części odnoszącej się do punktu I. zaskarżonego postanowienia,**
- II. oddala zażalenie w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] ustalił wartość przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia na kwotę 8.847 zł (pkt I) i odrzucił skargę kasacyjną M. W. od wyroku tego Sądu z dnia 27 sierpnia 2015 r. (pkt II).

W ocenie Sądu drugiej instancji, treść decyzji organu rentowego oraz wniesionego od niej odwołania nie pozostawiają wątpliwości co do tego, że sporem objęta była podstawa wymiaru składek a nie podleganie ubezpieczeniom społecznym. Decyzją z dnia 16 grudnia 2013 r. organ rentowy stwierdził bowiem, że

od dnia 2 stycznia 2013 r. ubezpieczona podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek B.P. z miesięczną podstawą wymiaru od 1/2 etatu w kwocie 800 zł. W odwołaniu ubezpieczona kwestionowała wskazaną decyzję podnosząc, że pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w kwocie 2.500 zł. Sporem nie była więc objęta kwestia podlegania wnioskodawczyni ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę, ale wysokość podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia. Wyrok Sądu drugiej instancji powoduje, że uznano za prawidłowe ustalenia zawarte w decyzji organu rentowego i przyjętą podstawę wymiaru składek w kwocie 800 zł. Z tego względu określenie w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 20.400 zł jest nieprawidłowe w świetle art. 22 k.p.c. Niewskazanie przez skarżącą sposobu wyliczenia tak określonej wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego uzasadniało zarządzenie jej sprawdzenia przez Sąd. W wyniku tego sprawdzenia ustalono, że składki od podstawy wymiaru w kwocie 800 zł stanowiłyby 3.817,56 zł rocznie, a składki od podstawy wymiaru 2.500 zł - odpowiednio 12.664,80 zł. Różnica między tymi kwotami wynosi 8.847 zł i stanowi wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną. Ponieważ wartość ta jest niższa od określonej w art. 398² § 1 k.p.c., przeto skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. jako niedopuszczalna.

W zażaleniu na powyższe postanowienie ubezpieczona zarzuciła: 1) sprzeczność z prawomocnymi wyrokami Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 sierpnia 2015 r. oraz Sądu Okręgowego w [...] z dnia 24 czerwca 2014 r., w których w komparacjach określono, że sprawa jest sprawą o ustalenie podlegania ubezpieczeniu i błędne przyjęcie, że spór dotyczył podstawy wymiaru składek; 2) naruszenie 398² § 1 k.p.c. przez jego błędną interpretację i przyjęcie że niniejsza sprawa jest sprawą o prawa majątkowe i dla możliwości wniesienia skargi kasacyjnej istotna jest wartość przedmiotu sporu, podczas gdy sprawa o podleganie ubezpieczeniom jest sprawą, w której możliwe jest wniesienie skargi kasacyjnej niezależnie od wartości przedmiotu sporu; ewentualnie 3) naruszenie art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że w sprawie o podleganie ubezpieczeniom społecznym z właściwej podstawy (właściwego zakresu etatu)

wartością przedmiotu sporu jest wysokość składek, a nie świadczeń powtarzających się, w sytuacji w której ubezpieczona odwoływała się w celu uzyskania świadczeń, a nie w celu opłacania składek.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że postanowienie ustalające wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną - jako niezaskarżalne w drodze zażalenia wniesionego na podstawie art. 394¹ - należy do kategorii postanowień, o jakich stanowi art. 380 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II UZ 1/12, LEX nr 1168880 i powołanie w nim orzecznictwo). Przepis ten znajduje - na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c. - zastosowanie w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. Oznacza to, że na wniosek strony (zgłoszony w zażaleniu), postanowienie sądu drugiej instancji, którego przedmiotem jest ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia, może być skutecznie kwestionowane w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, jeżeli miało wpływ na rozstrzygnięcie zawarte w tym postanowieniu. Badanie na podstawie art. 380 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. w wyniku tzw. uprzedniej kontroli prawidłowości orzeczenia, które nie podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia jest dopuszczalne, jednak warunkiem takiej kontroli niezaskarżalnego postanowienia, które miało wpływ na wynik sprawy, jest zamieszczenie stosownego wniosku w środku odwoławczym skierowanym przeciwko postanowieniu podlegającemu zaskarżeniu zażaleniem. Gdy w sprawie występuje profesjonalny pełnomocnik wniosek taki powinien być jednoznacznie sformułowany, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom przez niego wnoszonym treści wprost w nich niewyrażonych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2014 r., II UZ 38/14, LEX nr 1551427 i powołane w nim orzecznictwo).

Z konstrukcji sporządzonego przez pełnomocnika będącego adwokatem zażalenia jednoznacznie wynika, że tym środkiem zaskarżenia zostało objęte

postanowienie Sądu drugiej instancji w całości, a więc nie tylko w zakresie odrzucającym skargę kasacyjną, ale także w części odnoszącej się do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia stanowiącego o jej dopuszczalności. Skarżąca nie zawarła natomiast w zażaleniu odnoszącym się do postanowienia odrzucającego skargę kasacyjną ani stosownego wniosku, o którym stanowi art. 380 k.p.c., ani nawet nie powołała się na ten przepis. Zawarcie w zażaleniu zarzutu naruszenia art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. oraz rozważań dotyczących sposobu ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną w sprawie o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie mogą być same w sobie uznane za taki wniosek i wywołać skutku określonego w art. 380 k.p.c.

Z powyższych względów zażalenie na postanowienie ustalające wartość przedmiotu zaskarżenia podlega - jako niedopuszczalne - odrzuceniu na podstawie art. 394¹ § 2 i 3 w związku z art. 398²¹ i art. 373 k.p.c. W konsekwencji należy uznać, że nie została skutecznie zakwestionowana przez skarżącą wartość przedmiotu zaskarżenia w zakresie ustalonym przez Sąd drugiej instancji.

W pozostałej części zażalenie jest nieusprawiedliwione.

Na wstępie należy stwierdzić, że niezależnie od tego, czy sprawa dotyczy ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym, czy ustalenia podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia, jest sprawą o prawo majątkowe. Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c., w sprawach majątkowych skarga kasacyjna jest, co do zasady niedopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, chyba że przedmiotem sprawy jest, między innymi, objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Pojęcia „objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego” i „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne” nie pokrywają się, a spór o podstawę wymiaru składek nie jest sporem o objęcie ubezpieczeniem społecznym, a może być, co najwyżej jego konsekwencją (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UZ 7/14, LEX nr 1500663 i szeroko powołane w nim orzecznictwo). Pogląd ten jest utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym podkreśla się również, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregokolwiek

tytułu wymienionego w art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), w tym bycia pracownikiem, niezależnie od wymiaru zatrudnienia - art. 6 pkt 1 tej ustawy (por. postanowienie z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, LEX nr 2051058 i powołane w nim orzeczenia).

Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu. Oznacza to, że żądanie niebędące przedmiotem rozpoznania sądu nie może stanowić przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną decydującego o jej dopuszczalności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2008 r., II UZ 4/08, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 163 oraz z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 12/15, LEX nr 1789937).

Przedmiotem sporu na etapie postępowania sądowego wynikającego z odwołania skarżącej od decyzji organu rentowego nie było objęcie ubezpieczeniami społecznymi z tytułu pozostawania w stosunku pracy, gdyż kwestia ta została rozstrzygnięta pozytywnie na etapie postępowania przed organem rentowym. Przedmiot sporu, niezależnie od jego określenia w komparycji wyroków Sądów obu instancji, koncentrował się jedynie na wysokości podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia, uzależnionej od wysokości wynagrodzenia skarżącej. W takiej sprawie o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/16, LEX nr 2046363 i powołane w nim orzeczenia). Skoro skarżąca nie zakwestionowała skutecznie ustalonej przez Sąd drugiej instancji wartości przedmiotu zaskarżenia, a wartość ta nie sięga dziesięciu tysięcy złotych, przeto skarga kasacyjna - jako niedopuszczalna - podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.

Z tych względów zażalenie w tej części podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

kc

